

บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา

นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์ ภาควิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-03-0208-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I ๒044 6354

- 3 ส.ค. 2547

THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTORS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

MR.WATCHARIN PANURATTANA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Laws in Laws

Department of Law

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-03-0208-4

วัชรินทร์ ภาณุรัตน์ : บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา (The ROLE OF PUBLIC PROSECUTORS IN CRIMINAL PROCEEDINGS)

อ.ที่ปรึกษา : ร.ศ.วีระพงษ์ บุญโญภาส, อ.ที่ปรึกษาร่วม : อ.กุลพล พลวัน. 131 หน้า.

ISBN 974-03-0208-4

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินคดีอาญาของอัยการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันควรพัฒนาให้มีความเป็นภาวะวิสัยให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทของอัยการในระบบสากลด้านการดำเนินคดีอาญาการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายรวมทั้งบทบาทด้านการพัฒนากฎหมายให้กำหนดทันสมัยอยู่ตลอดเวลา จากการศึกษาวิจัยพบว่าการดำเนินคดีอาญาของอัยการในประเทศไทยทั้งในอดีตและปัจจุบันส่วนใหญ่ยังมีแนวคิดว่าการยึดหลักเพียงทำหน้าที่ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบที่มีอยู่ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว ซึ่งเป็นความคิดที่ได้รับอิทธิพลหรือติดยึดในระบบการดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหา ซึ่งปฏิบัติกันมาช้านาน ทำให้ขาดการทำหน้าที่ค้นหาความจริงในทางคดี และขาดความเป็นภาวะวิสัยในการดำเนินคดี

ดังนั้น อัยการในรูปแบบที่พึงประสงค์ อันสอดคล้องกับอัยการในระบบสากลควรพัฒนาให้มีความเป็นภาวะวิสัยยิ่งขึ้น จะต้องอำนวยความสะดวก โดยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมและรวดเร็วโปร่งใส สามารถตรวจสอบและมีเหตุผลอธิบายทุกขั้นตอน จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่ในเชิงรุก ไม่นิ่งเฉยเพิกเฉย ต้องกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เกรงกลัว ไม่ลำเอียงมีอคติใด ๆ ต้องยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่โดยเป็นผู้รักษามลประโยชน์ของรัฐในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ขณะเดียวกันต้องมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยด้วยโดยไม่ถือว่าเป็นคู่ความกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

อย่างไรก็ดีการจะให้อัยการมีความเป็นภาวะวิสัยในบทบาทที่พึงประสงค์อย่างอัยการในระบบสากลได้ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขกฎหมายและระเบียบการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้อง ควรจัดทำประมวลจริยธรรมของอัยการเพื่อสร้างจิตสำนึกให้อัยการมีความกล้าหาญที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้มีความเป็นภาวะวิสัย อีกทั้งต้องดำเนินการฝึกอบรมส่งเสริมให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นความรู้ทั่วไปและความรู้เฉพาะด้าน รวมถึงการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติหน้าที่ของอัยการ เมื่อมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้อัยการเป็นอัยการในรูปแบบที่พึงประสงค์แล้ว ก็จะทำให้อัยการประเทศไทยมีการดำเนินคดีอาญาอย่างมีภาวะวิสัยสอดคล้องกับระบบอัยการสากลมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและรัฐให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ภาควิชา .....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
 สาขาวิชา .....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ปีการศึกษา .....2544.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##4186130334 : MAJOR LAW

KEY WORD : THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTORS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

WATCHARIN PANURATTANA : THE ROLE OF PUBLIC PROSECUTORS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS, THESIS COADVISOR KULLAPHOL PHOLLAWAN, 131 pp. ISBN 974-03-0208-4

This thesis is intended to study on the roles of the Thai public prosecutors in criminal proceedings. It is viewed that the objectivity in criminal proceedings currently conducted by the public prosecutors should be increased in line with the roles of public prosecutors in an international system. Their roles in protection of the civil rights, provision of legal aid to citizens and legal development should also be improved at all times. The findings of the research has revealed that the public prosecutors in pursuing criminal prosecutions, either in the past or at present, still have had the notion that it would be sufficient if they have merely performed their duties in accordance with laws or rules. Such a notion has long been influenced by an accusatorial procedure. This has resulted in the ignorance of searching for the truth and the lack of objectivity in institution of criminal cases.

Therefore, the Thai public prosecutors of a desirable type consistent with that in a universal system should be developed to be more objective. The public prosecutors should maintain justice by performing their functions impartially, expeditiously and transparently. Each stage of their functions should be capable of being reviewed and clearly expounded. They should take an active role without apathy and carry out their duties justly and courageously without any fear of intimidation. They should also act as the guardians of the public interest in prevention and suppression of crime. Moreover, they, without considering themselves as parties to the cases, should have duties to protect the rights of an accused or a defendant.

Nevertheless, in order for the Thai public prosecutors' roles to be more objective, the desirable type in line with those of the public prosecutors in the universal system, there should be implementation of the existing laws and the current rules on criminal proceedings concerned. Professional ethics should be coded to raise awareness for the Thai public prosecutors to act bravely and objectively. In additions, not only should they receive training in various fields, i.e. either general or professional knowledge, but also their functions in criminal proceedings should be publicized. With the change of the Thai public prosecutors into those of the ideal type, they, in criminal proceedings, will act with objectivity in the manner exactly consistent with the roles of the public prosecutors in the International system so that the justice could be done most efficiently for the citizens and the nation.

Department ..... Law ..... Student's signature..... *W. Panuratana*
Field of study ..... Law ..... Advisor's signature..... *V. Boonyobha*
Academic year ..... 2001 ..... Co-advisor's signature..... *K. Phollawan*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งของท่านอาจารย์กุลพล พลวัน (รองอธิบดีอัยการฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย) อาจารย์ที่ปรึกษาพร้อมซึ่งท่านได้ช่วยเหลือให้คำแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และรองศาสตราจารย์วิระพงษ์ บุญญเณรภาส ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ซึ่งได้ช่วยให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่ง ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบุญรณ์ ที่ได้ให้ความกรุณา รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ รวมทั้งศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ซึ่งได้สละเวลาอันมีค่ายิ่ง รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ตลอดทั้งได้ช่วยเหลือแนะนำให้ปรับปรุงแก้ไขจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จครบถ้วนอย่างดียิ่ง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กิตติพงษ์ กิตยารักษ์ ที่ได้ช่วยเหลือแนะนำ ข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอขอบคุณท่านอัยการสมชัย จันทร์มัสการ ที่ช่วยอนุเคราะห์ในการจัดแปลเอกสารต่างประเทศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านธาดาพันธ์ อังกิ้นันท์ อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา และสำนักงานอัยการสูงสุด ที่ได้ให้โอกาสผู้เขียนในการศึกษาเล่าเรียนและจัดทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลงด้วยดี และขอบคุณ นางสาวประภัสสร ค่อนสอาด ที่ช่วยในการจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอกราบเท้าผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลเพ็ญ ภาณุรัตน์ มารดาของผู้เขียนที่ชี้ทาง และให้กำลังใจในการศึกษาตลอดมา และครอบครัวภาณุรัตน์ ทุกท่านที่สนับสนุนในการศึกษาเล่าเรียน

สุดท้ายผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ชี้แนะสั่งสอนให้ผู้เขียนได้มีความรู้ในการศึกษาเล่าเรียน ความดีของหนังสือเล่มนี้ถ้ามีขอมอบบูชาแต่ครูอาจารย์ทุก ๆ ท่าน

นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 : บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย	5
3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิจัย.....	6
4. ขอบเขตของการศึกษา.....	6
5. สมมุติฐานของการศึกษาวิจัย.....	6
6. วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	6
บทที่ 2 : ระบบการดำเนินคดีอาญาและหลักการค้นหาความจริง.....	8
ในคดีอาญา.....	
2.1 ระบบการดำเนินคดีอาญาในศาล.....	12
2.1.1 ระบบกล่าวหา.....	12
2.1.2 ระบบไต่สวน.....	14
2.2 แนวความคิดพื้นฐานของการดำเนินคดีอาญา.....	15
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและตามกฎหมาย.....	
2.2.1 หลักที่กำหนดว่าบุคคลทุกคนพึงได้รับการปฏิบัติ.....	16
จากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อย่างเสมอภาค.....	
และเท่าเทียมกัน.....	
2.2.2 การดำเนินคดีอาญาต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ.....	17
ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง.....	
2.3 หลักการค้นหาความจริงในคดีอาญาเป็นเงื่อนไขสำคัญ.....	18
ของระบบการดำเนินคดีอาญา (สมัยใหม่) ผลกระทบของ.....	
ระบบกล่าวหาที่เคร่งครัดต่อองค์กรกระบวนการยุติธรรม.....	
ในประเทศไทย.....	

สารบัญ

หน้า

บทที่ 3 :	บทบาทของพนักงานอัยการในคดีอาญาที่ฟังประสงฆ์.....	27
	3.1 บทบาทของพนักงานอัยการในคดีอาญาในประเทศไทย.....	27
	3.2 ความเป็นอิสระในการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ.....	29
	3.3 พนักงานอัยการกับการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่าง.....	32
	ยุติธรรมและตามแบบแผนด้วยความกระตือรือร้น.....	
	3.4 ความไม่สอดคล้องระหว่างผลการดำเนินคดีอาญาของอัยการ.....	33
	ในปัจจุบันกับบทบาทที่ฟังประสงฆ์.....	
	3.5 การใช้ดุลพินิจในการดำเนินคดีอาญาอย่างมีภาวะวิสัย.....	37
	ของอัยการในประเทศไทย.....	
	3.6 พนักงานอัยการต้องไม่เสนอพยานหลักฐานที่ได้มา.....	49
	โดยไม่ชอบต่อศาล หากพยานนั้นเป็นผลร้ายต่อผู้ต้องหา.....	
	3.7 พนักงานอัยการกับการทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญา.....	50
	3.8 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา.....	56
	พร้อมกับการคุ้มครองผลประโยชน์สาธารณะ.....	
	3.9 พนักงานอัยการกับการต้องยุติการดำเนินคดีกรณีที่ว่า.....	58
	การดำเนินคดีนั้นไม่ยุติธรรม อันทำให้การฟ้องคดีไม่ชอบด้วย.....	
	กฎหมาย.....	
	3.10 พนักงานอัยการต้องทำหน้าที่ถ่วงดุลย์การใช้ดุลพินิจของศาล.....	60
	3.11 งานอัยการต้องทำหน้าที่เชิงรุก (Take active Role).....	62
บทที่ 4 :	วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการ).....	68
	ในการดำเนินคดีอาญาในปัจจุบัน และแนวทางแก้ไขรวมทั้งการกำหนด.....	
	มาตรฐานการเพื่อส่งเสริมการเป็นภาวะวิสัยแก่พนักงานอัยการ.....	
	ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหา.....	68
	4.1 ปัญหาการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนออกจากอำนาจ.....	68
	หน้าที่ฟ้องคดีอาญาอย่างเด็ดขาด.....	
	4.1.1 ศึกษาวิเคราะห์แสดงถึงปัญหาให้ละเอียดว่ากระบวนการ.....	69
	ยุติธรรมที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่สำนวนจะถูกส่งมาหาอัยการนั้น....	
	4.1.2 วิเคราะห์ว่าการที่อัยการไม่มีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐาน...76	
	ในชั้นสอบสวนก่อนที่จะมีการสั่งฟ้องคดีอาจทำให้ภาวะวิสัย....	

สารบัญ

หน้า

ของอัยการในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ต้องหาทำได้.....	
ไม่เท่าที่ควร.....	
4.2 ปัญหาการขาดความเป็นภาวะวิสัยของพนักงานอัยการโดยอัยการ.....	80
วางตนและปฏิบัติหน้าที่โดยยึดตามแนวทางของระบบ.....	
การดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหา.....	
4.3 ปัญหาอันเกี่ยวเนื่องมาจากพนักงานอัยการยังไม่ได้แสดงบทบาท.....	84
ของตนเองในการเข้าไปอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเท่าที่ควร.....	
4.3.1 บทบาทในด้านการผดุงความยุติธรรมในสังคมโดยทั่วไป.....	84
4.3.2 บทบาทในด้านการคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของรัฐและ.....	85
เหยื่ออาชญากรรม.....	
4.4 ปัญหาจากการที่พนักงานอัยการยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิ.....	86
ของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกควบคุมหรือคุมขังโดยมิชอบหรือ.....	
เกินความจำเป็น.....	
4.5 ผลกระทบจากความเคร่งครัดของการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา.....	87
ที่มีต่อการดำเนินคดีอย่างมีภาวะวิสัยของอัยการ.....	
ส่วนที่ 2 มาตรการเพื่อส่งเสริมความเป็นภาวะวิสัยของ.....	90
พนักงานอัยการ.....	
1. การกำหนดนโยบายการดำเนินคดีอาญาของสำนักงานอัยการสูงสุด.....	90
2. การแก้ไขปรับปรุงระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ในการดำเนินคดีอาญา.....	90
3. การฝึกอบรมและการเสริมสร้างความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนและ.....	90
บทบาทของอัยการที่พึงประสงค์แก่อัยการทุกระดับชั้น.....	
4. การตรวจสอบดูแลการดำเนินคดีอาญาของอัยการให้เป็นไป.....	93
ตามภาวะวิสัย.....	
5. การสร้างระบบคุ้มกันความเป็นอิสระและความมั่นใจแก่อัยการ.....	99
ในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่พึงประสงค์.....	
6. การประชาสัมพันธ์บทบาทของอัยการที่พึงประสงค์ให้องค์กร.....	100
ในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาชนและ.....	
สื่อมวลชนได้รับทราบบทบาทอันพึงประสงค์ของอัยการอย่าง.....	
ถูกต้องทั่วกันเพื่อประโยชน์ในการประสานงานและเพื่อเข้าใจ.....	

สารบัญ

	หน้า
	ระบบการทำงานอย่างมีภาวะวิสัยของอัยการ และให้ความ.....
	ร่วมมือในเรื่องดังกล่าว.....
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....103
	รายงานการอ้างอิง.....108
	ภาคผนวก.....112
	ประวัติผู้เขียน.....131